

2016-11-23

Förslag till Stockholm stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020

Kvinnors Nätverk välkomnar Stockholm stads ambition att upprätta ett program mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck.

Kvinnors Nätverk erbjuder rådgivning, stöd och skydd till kvinnor med utländsk bakgrund som utsatts för våld i nära relation och/eller hedersrelaterat förtryck och våld samt till barn och unga som utsätts för hedersrelaterat förtryck och våld. Det är med utgångspunkt i våra samlade kunskaper och erfarenheter från arbetet med dessa målgrupper som vi kommenterar förslaget.

Allmänt

Kvinnors Nätverk välkomnar tydliggörandet i programmet att hedersrelaterat våld och förtryck har drag som särskiljer detta från annat våld i nära relationer. Medvetenhet om det hedersrelaterade våldet och förtryckets särskilda uttryck och konsekvenser är av yttersta vikt till exempel när det gäller att göra korrekta bedömningar och ge adekvata insatser i enskilda ärenden. Dock anser vi att programmet i flera beskrivningar och förslag uppvisar brist på kunskap om, och hänsyn till, det hedersrelaterade våldets uttryck och konsekvenser, vilket kommenteras närmare under respektive avsnitt.

Begreppet "en närstående" används på flera ställen i programförslaget, som i att någon blivit utsatt för våld av "en närstående". För att inkludera det kollektiva utövandet vid hedersrelaterat våld och förtryck anser vi att "en eller flera närstående" är en bättre benämning.

På flera ställen i texten talas det om barn som "upplevt" våld, när det som avses är barn som upplevt våld mot närstående eller själva utsatts för direkt våld. På sidan 28 anges att begreppet även innefattar barn som själva blir direkt utsatta för våld. Vi anser att det ändå riskerar att leda tankarna till barn som upplevt våld i den meningen att det är en närstående som blivit utsatt för det direkta våldet och därmed exkludera barn som själva utsatts för direkt våld. Detta i synnerhet när man i texten inte är konsekvent; på sidan 16 talas det om "*barn, unga och vuxna som har blivit utsatta för eller upplevt våld*" och på sidan 27 "*barn som har upplevt våld mellan närstående vuxna eller själva varit direkt utsatta för våld från en närstående, samt barn som upplevt hedersrelaterat våld och förtryck*". Vi anser att "barn som upplevt våld" bör ändras till "barn som upplevt eller själva utsatts för våld" för att tydliggöra att det även handlar om barn som blir utsatta för direkt våld.

Vi instämmer i vikten av att arbetet ska bedrivas utifrån ett feministiskt, antirasistiskt och normkritiskt förhållningssätt, som nämns på olika ställen i programmet. Vi anser dock att ett mycket viktigt perspektiv helt och hållet utelämnats i programförslaget, nämligen barnperspektivet. Vi noterar att begreppet över huvud taget inte nämns i programmet, vilket vi menar är en stor brist.

Postadress

Kvinnors Nätverk
Box 2242
103 16 Stockholm

Telefon

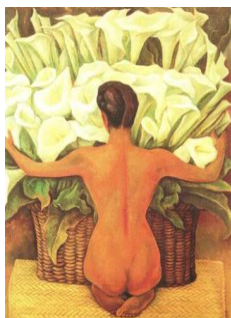
08-646 10 70
Fax
08-728 84 10

Hemsida

www.kvinnet.org
E-post
info@kvinnet.org

Bankgiro

196-0343
Org.nr
802400-3496

Enligt vår mening bör ett eget avsnitt ägnas åt barnperspektivet och vikten av ett barnperspektiv bör genomsyra programmet. Vi anser att likaväl som det på flera ställen (exempelvis i mål och delmål) anges att man ska arbeta utifrån ett normkritiskt förhållningssätt även bör inkluderas att man ska arbeta utifrån ett barnperspektiv.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Även om det implicit kan utläsas, anser vi att det bör tydliggöras att såväl kvinnor och flickor som män och pojkar kan vara förövare och delaktiga i att upprätthålla hedersnormerna. Vidare bör det framgå att en och samma person både kan vara offer för förtryck och samtidigt även utöva våld och förtryck mot någon annan.

Att använda termen familjemedlemmar när det gäller personer vars handlingsutrymme kontrolleras riskerar att leda tankarna till den närmaste (kärn-)familjen, vilket är olyckligt då även mer avlägsna släktingar, såväl i Sverige som i andra länder, kan delta i förtrycket och upprätthållandet av hedersnormerna.

Vi vill också starkt understryka att social kontroll och förtryck inte bara kan utövas av släkt och familj utan också av en betydligt vidare krets i det omgivande samhället. Vår erfarenhet är att hedersförtrycket i vissa segregerade förorter är starkt och att det ökat markant på senare år. Framför allt gäller det flickors och kvinnors livsutrymme som begränsas i det offentliga rummet, även av personer som inte tillhör familjen eller slakten, eller ens är bekanta till familjen, utifrån föreställningar om hur flickor/kvinnor ska klä sig och bete sig. Det kan handla om att hon inte bär slöja eller anses "visa för mycket hud", umgås med killar, besöker fritidsgården, skrattar "för högt", för att nämna några exempel. De som bryter mot rådande normer och värderingar riskerar att utsättas för trakasserier, kränkningar, hot och våld. Förtrycket kan vara mer eller mindre organiserat och sanktioneras och uppmuntras i vissa fall av organisationer och andra sammanslutningar med intresse av att upprätthålla ett hederskulturellt värdesystem.

När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck är kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet central. Familjens rykte och anseende anses avhängigt flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. Detta tycker vi inte framgår tillräckligt tydligt i beskrivningen av hedersrelaterat våld och förtryck. Gällande oskuldsnormen, förbud mot att ha sex och kärleksrelationer innan äktenskapet, samt att över huvud taget umgås med det motsatta könet ser vi att dessa begränsningar i praktiken så gott som uteslutande gäller flickor och kvinnor.

Tvångsäktenskap nämns endast uttalat när det gäller hbtq-personer, men det bör framgå tydligare att det är vanligt förekommande även när det gäller heterosexuella personer och inte bara som "straff" utan som ett sätt att bevara det hederskulturella systemet och tillgodose kollektivets behov, på bekostnad av den enskilda individens vilja.

Vidare bör även förekomsten av barnäktenskap nämnas samt att traditionellt eller religiöst ingångna äktenskap kan anses överordnade juridiskt giltiga äktenskap enligt svensk lag. Detta innebär att det i praktiken råder parallella rättssystem, och att t ex en kvinna som är skild enligt svensk lag ändå kan

---

Postadress

Kvinnors Nätverk
Box 2242
103 16 Stockholm

Telefon

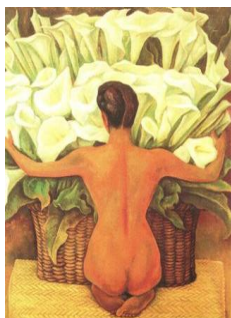
08-646 10 70
Fax
08-728 84 10

Hemsida

www.kvinnonet.org
E-post
info@kvinnonet.org

Bankgiro

196-0343
Org.nr
802400-3496

anses gift och vice versa. Att en kvinna lämnar mannen hon är gift med innebär ofta en stark hotbild, inte bara från maken utan även från övrig familj och släkt.

I sista stycket anser vi att "synen på maskulinitet" och "de olika rollerna i familjen" är för vagt. Vi anser att det tydligt bör framgå att det handlar om alla individers mänskliga rättigheter, att kvinnors och barns rättigheter enligt lagar och konventioner ska tillgodoses, samt att arbetet inte bara ska bedrivas utifrån ett feministiskt och antirasistiskt förhållningsätt utan även utifrån ett barnperspektiv.

ALLA STOCKHOLMARE

Förebyggande arbete i olika verksamheter

Vi ser det som positivt att det särskilt nämns att vuxna i skolan och förskolan ska ha kännedom om vart de ska vända sig och agera vid misstanke om att ett barn far illa. Inte minst viktigt är dock inställningen till i vilka situationer en orosanmälan ska göras. Vi har sett många fall där exempelvis skolpersonal av missriktad välvilja låtit bli att göra en orosanmälan vid misstanke om att t ex en flicka utsätts för omfattande hedersförtryck, då man befارar att flickans situation ska försvåras om socialtjänsten kopplas in. Istället väljer man att inte se förtrycket och därmed kompromissa bort barnets rättigheter.

Samverkan med idéburen sektor

Kvinnors Nätverk håller med om att den idéburna sektorn har en viktig funktion att fylla som ett komplement till den offentliga. Vi vill dock understryka vikten av att säkerställa att de ideella organisationer med vilka samverkan sker verkligen står för värderingar förenliga med ett demokratiskt och jämställt samhälle, inte bara skenbart utan också i praktiken. Vår erfarenhet är att vissa organisationer och samfund som säger sig stå för dessa ideal i praktiken förkastar eller till och med motarbetar exempelvis kvinnors, barns och hbtq-personers rättigheter och lika möjligheter, och snarare bidrar till att permanenta könsstereotypa normer och värderingar än att motverka dem. Dels är det vår erfarenhet att begrepp som exempelvis demokrati och jämställdhet kan ha olika innebörd för olika människor. Dels anser vi att samhället i många fall visat en något naiv tilltro till vissa organisationers och samfunds försäkringar om vilken värdegrund arbetet utgår ifrån.

Mål och delmål

Kvinnors Nätverk välkomnar målen och delmålen, men anser att det är långt ifrån tillräckligt när det gäller det preventiva arbetet.

Delmålen 1.1-1.6 för åren 2017-2020 fokuserar på utbildning och kompetenshöjning hos stadens medarbete, med det långsiktiga målet att de ska arbeta våldsförebyggande utifrån ett normkritiskt förhållningssätt. Som tidigare nämnts anser vi att lika viktigt som det är att betona normkritik är det att tydliggöra att arbetet ska bedrivas utifrån ett barnperspektiv. Vidare välkomnar vi utbildning och kompetenshöjning hos stadens medarbetare. Dock har utbildningsinsatser redan idag genomförts på många håll och vi ser att det ofta brister i implementeringen och tillämpningen av kunskapen. Enligt vår mening är det inte bara en fråga om utbildning utom också om attityder och inställning: att till exempel våga och vilja se barns och ungas utsatthet för hedersrelaterat förtryck, att tveklöst stå upp

---

Postadress

Kvinnors Nätverk
Box 2242
103 16 Stockholm

Telefon

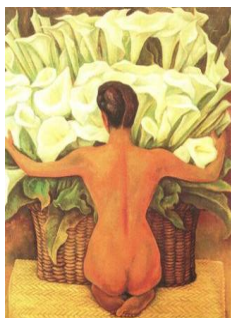
08-646 10 70
Fax
08-728 84 10

Hemsida

www.kvinnonet.org
E-post
info@kvinnonet.org

Bankgiro

196-0343
Org.nr
802400-3496

för mänskliga rättigheter och inte kompromissa bort dessa av missriktad omtanke eller på grund av eget obehag.

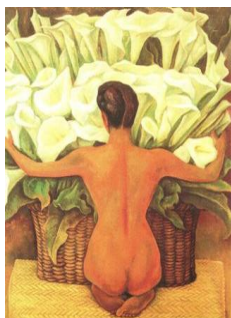
Utifrån skrivningarna i de båda långsiktiga målen med tillhörande delmål i avsnittet anser vi att målgruppen "alla stockholmare" snarare blir en sekundär målgrupp än en primär när det gäller det preventiva arbetet. Vi anser att det är en stor brist att programmet saknar ett uttalat mål med innebörden att alla stockholmare ska ha kunskaper om mänskliga rättigheter enligt lagar och FN-konventioner samt att ett aktivt informations- och värdegrundsarbete kring detta ska bedrivas på alla nivåer i samhället. I tidigare avsnitt när det förebyggande arbetet beskrivs nämns som exempel socialtjänst inklusive äldreomsorg och funktionshinderomsorg, skola och förskola samt idrott (s 15 ff). Av texten kan man förstå att det som avses när det gäller skola samt idrott är för gruppen barn och unga. Fokus verkar således ligga på preventivt arbete mot barn och unga samt de som kommer i kontakt med socialtjänsten. I vårt arbete möter vi dagligen barn och unga som kläms mellan parallella norm- och värderingssystem, där det de får lära sig i skolan och i det offentliga samhället står i stor kontrast till de normer och värderingar som förmedlas och upprätthålls inom familj och släkt. Vi ser vilken kluvenhet detta medför för de unga och vilka psykiska påfrestningar det innebär för dem att förhålla sig till och navigera mellan dessa dubbla normsystem. För ett framgångsrikt preventivt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck är det nödvändigt att nå även föräldrar och andra vuxna som bär på hedersrelaterade normer och värderingar och som upprätthåller dessa, även genom andra arenor som till exempel vuxenutbildning/SFI, jobbtorg, föräldrakurser och möten i skolan, förskolan, öppna förskolan, familjecentraler, i samarbete med vården som BVC och så vidare. Det gäller att tänka brett och hitta kreativa lösningar för förändringsarbetet, och vi anser att detta arbete inte kan vänta utan bör inledas under programperioden.

Som nämnts tidigare är det vår erfarenhet att segregationen möjliggör en stark social kontroll och bidrar till att hederskulturella normer och värderingar upprätthålls, då vissa områden i praktiken utgör mer eller mindre isolerade enklaver där egna informella regelsystem råder. För att motverka detta är det nödvändigt med krafttag för att bryta segregationen.

I delmål 1.7 anges att utformningen av det våldspreventiva arbetet ska anges i lämpligt policydokument, exempelvis likabehandlingsplan. Vi ser en uppenbar risk att det bara blir ord på ett papper. Det borde vara ett krav att berörda aktörer redovisar hur arbetet ska utformas och implementeras i en konkret separat handlingsplan, med tydliga indikatorer för måluppfyllelse och krav på uppföljning av arbetet.

VUXNA STOCKHOLMARE SOM HAR UTSATTS FÖR VÅLD I NÄRA RELATION ELLER HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

Kvinnors Nätverk välkomnar målen och delmålen. När det gäller målet att våldsutsatta stockholmare ska få stöd och skydd utifrån sina behov vill vi uppmärksamma behovet av långsiktigt stöd och uppföljning av insatser. Att känslomässigt hantera uppbrottet, bearbeta upplevelser och bygga upp ett nytt socialt nätverk tar ofta mycket lång tid. Till detta kommer en rad praktiska problem som rör till exempel ekonomi, sysselsättning, bostad, vårdnad och umgänge för eventuella barn med mera. Behovet av att leva med skydd kan i många fall vara livslångt och innebär många svårigheter och påfrestningar. Vår erfarenhet är att socialtjänsten och andra berörda vanligtvis går in med insatser i

den akuta fasen, men att det ofta brister i det långsiktiga stödet. Vi har många exempel på kvinnor som på grund av de stora hinder och problem de ställs inför, och bristen på ett adekvat och långsiktigt stöd i denna situation, ger upp och återvänder till den eller de som utsatt henne med risk att utsättas för samma, och i många fall upptrappat, våld och förtryck.

Vi välkomnar markeringen att våldsutsatta ska få stöd och skydd utifrån sina behov *"oavsett var i staden de bor"*, då vår erfarenhet är att insatser som beviljas personer i behov av stöd och skydd varierar stort mellan olika stadsdelar, i vissa fall även beroende på vilken handläggare som handhar ärendet. Enligt vår uppfattning är orsakerna till detta flera, dels handlar det om kunskap och kompetens, inställningen till arbetet och de stödsökandes behov, dels om ekonomiska rammar och resurser. Vi ser att det i många fall är kostnaderna snarare än behovet av stöd som styr valet av insatser. Det är oklart vad som menas med *"kompetens"* i delmålen. Kunskap är en sak, men det är också viktigt hur man agerar utifrån denna kunskap samt att det finns tillräckliga resurser i övrigt.

Kvinnors Nätverk välkomnar tydliggörandet att socialtjänsten ska göra strukturerade hot- och riskbedömningar i alla ärenden, då detta är något vi ser brister idag. Vi vill påpeka att det är nödvändigt att dessa bedömningar uppdateras kontinuerligt i varje ärende, vilket vi också ser brister.

BARN I STOCKHOLM SOM HAR UPPLEVT VÅLD I NÄRA RELATIONER ELLER HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

Det är vår bestämda mening att barnperspektivet och barnets rätt till ett liv utan hot och våld särskilt bör lyftas upp i ett eget avsnitt. Vår erfarenhet är att socialtjänstens systemteoretiska, familjeorienterade perspektiv och arbetssätt i många fall utgår från ett vuxenperspektiv. Vi ser att insatserna ofta präglas av föräldraperspektivet, och att barnets rätt till ett liv utan våld underordnas föräldrarnas rätt till sina barn. Vi erfar att man i många fall utgår ifrån föräldrarna och barnen i sina roller som just föräldrar och barn, inte som förövare och brottsoffer trots att föräldrarna utsatt barnet för våld, och att man utifrån detta anser att den bästa platsen för barnet alltid är hemma hos föräldrarna. Enligt vår erfarenhet medför detta stora risker för barnets fysiska och psykiska hälsa.

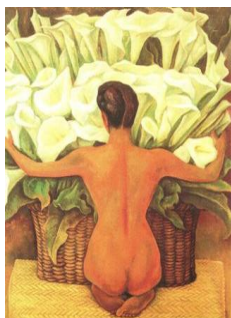
Barn som blir direkt utsatta för våld

Utöver rubriken nämns över huvud taget inte hedersrelaterat våld och förtryck i avsnittet. Vi anser att beskrivningen behöver vidgas så att det framgår att även barn utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck innefattas; till exempel när det gäller våldets uttryck nämns inte kontroll och begränsningar som barn utsätts för i syfte att upprätthålla familjens heder. I texten nämns barn med funktionsnedsättningar och kroniska sjukdomar som särskilt utsatta, men den särskilda utsatthet det innebär att som barn leva i en hederskontext där förtrycket och våldet är kollektivt sanktionerat, ofta även kollektivt utfört, nämns inte alls. Som exempel på våld bör även könsstympning nämnas.

Våld mellan närstående vuxna

Texten fokuserar på när den ena föräldern utsätter den andra föräldern, eller en ny partner, för våld. Det nämns att det vanligaste är att pappan utsätter mamman för våld, men att det omvända förekommer, liksom våld i samkönade relationer. Vi tycker det är anmärkningsvärt att det inte med ett ord nämns våld mellan andra närstående, till exempel syskon, föräldrar eller andra nära vuxna som barnet har en relation till, som utsätter syskon eller andra närstående till barnet ifråga. Vi

vänder oss också mot de förminskande uttrycken i "konflikter mellan föräldrarna" samt "barn som har det svårt hemma". Vidare har vi invändningar mot att barn som själva är direkt utsatta för våld anses innefattas i begreppet "barn som upplever våld", samt att begreppet "en närstående" används när det kan handla om en eller flera närstående (se avsnittet "Allmänt" ovan).

Mål och delmål

Kvinnors Nätverk välkomnar målet och delmålen. Utifrån vår erfarenhet vill vi peka på några viktiga förhållanden.

Som nämnts ovan är det vår erfarenhet att socialtjänsten och andra berörda går in med insatser i den akuta fasen, men att det ofta brister i det långsiktiga stödet. Detta gäller även i ärenden rörande barn. Barn som på grund av våld och förtryck tvingas bryta med sin familj och andra i sin omgivning behöver inte bara akut skydd utan också t ex stöd i att bearbeta det hen varit utsatt för och i att bygga upp ett nytt socialt nätverk. Detta tar tid. Vår erfarenhet är att den stora riskfaktorn på sikt för de barn och unga vi träffar är att ensamheten blir så svår att hantera att de återvänder till familjen även om det innebär fortsatt utsatthet.

När det gäller att berörda medarbetare ska ha kunskaper om barn som upplever hedersrelaterat våld och förtryck och våldets konsekvenser samt vara medvetna om anmälningsplikten och våga fråga om våldsutsatthet (delmål 4.7) ser vi att det brister idag. Vår uppfattning är att det i första hand inte handlar om bristande kännedom om anmälningsplikten utan att det handlar om att det hedersrelaterade förtryck och våld som barn och unga utsätts för ofta relativiseras och osynliggörs. Enligt vår uppfattning är det delvis en kunskapsfråga – att kunna identifiera inte bara de yttersta konsekvenserna av det hedersrelaterade förtrycket och våldet (exempelvis risk för hedersmord) utan att också se när barnets rättigheter allvarligt kränks genom omfattande kontroll och begränsningar i barnets livs- och handlingsutrymme. Enligt vår erfarenhet handlar det även om en ovilja att ingripa på grund av olika rädslor; att betraktas som rasist, att kränka och stigmatisera, att göra en felaktig bedömning samt att barnets situation i och med ett ingripande ska förvärras. På grund av detta finns risk att barnet/den unga lider svårt men att man underlåter att agera innan förtrycket och våldet fått mycket allvarliga konsekvenser.

STOCKHOLMARE SOM UTÖVAR VÅLD I NÄRA RELATIONER ELLER HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

Hedersrelaterat förtryck och våld utgår ifrån ett grundläggande norm- och värderingssystem. Vi anser därför att begreppet "attitydförändring" är ett olyckligt och icke-representativt ordval i detta avseende. I och med det hedersrelaterade förtryckets och våldets kollektiva karaktär kan det vidare vara svårt, för att inte säga omöjligt, att identifiera och behandla samtliga personer som utövar, sanktionerar och anstiftar våldet och förtrycket och som upprätthåller förtryckande normer och värderingar.

Vidare kan behandling av våldutövare vara mycket riskabel, särskilt om man tror sig kunna åstadkomma genomgripande förändringar relativt snabbt och kanske till och med möjliggöra för den utsatta att återvända till familjen. Kvinnors Nätverk/Linnamottagningen har med medel från Arvsfonden bedrivit projektet "Familjearbete i hederskontext", där vi undersökt möjligheten att

---

Postadress

Kvinnors Nätverk
Box 2242
103 16 Stockholm

Telefon

08-646 10 70

Fax

08-728 84 10

Hemsida

www.kvinnonet.org

E-post

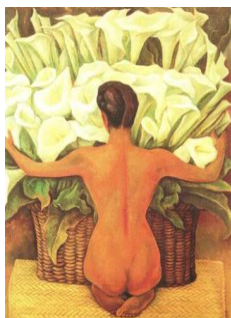
info@kvinnonet.org

Bankgiro

196-0343

Org.nr

802400-3496

förbättra situationen för den utsatta genom att samtala med och försöka påverka föräldrarna att ändra sin inställning till de hedersrelaterade normer som säger att den ungas fri- och rättigheter måste begränsas för att familjens heder inte ska riskeras:

Vårt antagande att föräldrarnas känslomässiga band till den unga, skulle kunna motivera dem att ändra sitt förhållningssätt visade sig inte stämma. Det visade sig varefter samtalen fortskred, att upprätthållandet av de hedersrelaterade normerna var mycket viktigt för föräldrarna och att relationen till den unga inte kunde få dem att ändra sig i detta avseende. En viktig bidragande orsak kan ha varit föräldrarnas övertygelse att det som bäst skulle gynna både den unga och dem själva, var att de hedersrelaterade normerna upprätthölls. (...)

Resultaten pekar mot att det finns två huvudsakliga skäl till att föräldrarna inte vill förändra sitt synsätt och sitt förhållningssätt till den unga:

- 1. Omgivningen accepterar inte att föräldrarna bryter mot de hedersrelaterade normerna*
  - 2. Föräldrarna anser att deras synsätt är rätt och att de hedersrelaterade normerna är riktiga*
- (...)

Vi menar att omgivningens tryck på familjen syntes mycket tydligt i fallen i projektet. Vår uppfattning är att man, när man hittills har diskuterat familjearbete i hedersrelaterade sammanhang, inte till fullo har insett vidden av detta tryck och hur hög grad det hindrar familjer och individer att förändras.¹

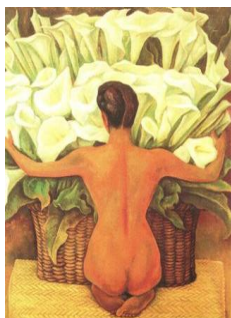
Att en ungdom har lämnat familjen innebär att familjens heder riskerar att fläckas. Om socialtjänsten föreslår att föräldrarna som utsatt den unga ska delta i någon form av samtal eller familjearbete, finns en uppenbar risk att de lovar förändringar för att så snabbt som möjligt få hem den unga och på så sätt få kontroll över hennes beteende samt minimera skadorna när det gäller familjens anseende i omgivningens ögon.

Mot bakgrund av de avsevärda svårigheterna med att göra korrekta bedömningar av förövarnas faktiska inställning och av helhetssituationen (till exempel när det gäller omgivningens påverkan), samt de allvarliga konsekvenserna för den ungas fysiska och psykiska hälsa och säkerhet som en felbedömning kan medföra, avråder Kvinnors Nätverk/Linnamottagningen från medling och andra typer av familjearbete i fall där det förekommit hedersrelaterat förtryck och våld.

Utifrån våra erfarenheter är det vår rekommendation att samhället bör stödja unga som lämnat sina familjer och deras föräldrar på var sitt håll, samtidigt som man är tydlig och konsekvent med att man inte på något sätt har för avsikt att åstadkomma ett närmande mellan dem (detta för att den unga ska veta med säkerhet att samhället kommer att skydda henne och familjen inte ska frestas att manipulera den som ger stödet). Dessvärre är det vår erfarenhet att man inom socialtjänsten i många fall inte delat vår uppfattning. Vi har kännedom om ett flertal fall där socialtjänsten eller andra aktörer intervererat genom familjearbete och liknande insatser och där den unga efter att insatsen avslutats och kontakten med familjen upphört har blivit bortförd utomlands, tvångsgift och i vissa fall mördad. Vi har också ett aktuellt fall där socialtjänsten försökt förmå en snart myndig

---

¹ Svedberg, P., Qarai, A. & Qaraee, L. (2013). *Familjearbete i hederskontext*. Stockholm: Kvinnors Nätverk, Linnamottagningen, sid 111-112.

ungdom att återvända hem till en förälder som utsatt henne för omfattande hedersrelaterade begränsningar, hot och våld, med hänvisning till att socialtjänsten träffat pappan ett fåtal gånger och "pratad med honom", och att han då lovat bättring. Vår erfarenhet är att detta fall dessvärre inte är ett enskilda olyckligt undantag. Som Socialstyrelsen skriver innebär evidensbaserad praktik krav på att de metoder som används har prövats vetenskapligt och i vart fall inte befunnits skadliga, samt att det inte räcker med att enskilda socionomer eller professionen som helhet tror att en viss insats är bra². Så vitt vi känner till finns inga metoder för behandling av utövare av hedersrelaterat våld och förtryck som utvärderats vetenskapligt, i synnerhet inte i ett långsiktigt perspektiv för att försäkra sig om att förändringen är genuin och bestående över tid. Vi menar inte att förändring aldrig är möjlig, men att ändra grundläggande värderingar tar tid och kräver inte minst en uppriktig vilja till förändring hos förövaren.

Sammanfattningsvis gör bristen på omnämmande av barnperspektivet och barns mänskliga rättigheter, bristen på uttalat behov av långsiktigt stöd kombinerat med det enligt vår mening familjeorienterade perspektivet samt delmål om stöd till förövare för att upphöra med våldet att vi hyser starka farhågor om vilka signaler programmet kommer att ge.

Stockholm som ovan,
KVINNORS NÄTVERK

Leila Qaraee, ordförande/samordnare

---

² Frågor och svar angående evidensbaserad praktik. Socialstyrelsens hemsida, tillgänglig:
<http://www.socialstyrelsen.se/fragorochsvar/evidensbaseradpraktik>